

แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน How to Implement Team-based Learning in a Classroom

เพ็ญญา น้อมสูงเนิน* และ พวงเพ็ญ อินทรประวัตี**

อาจารย์ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*
รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล**

Pennapa Nomsungnoen* and Puangpen Intraprawat**

Lecturer of Bachelor of Education Program in Elementary Education, Faculty of Education,
Vongchavalitkul University*

Associate Professor Dr. of Curriculum and Instruction Department, Faculty of Education,
Vongchavalitkul University**

Corresponding author E-mail: Pennapa_nom@vu.ac.th

(Received: February 25, 2022; Revised: March 25, 2022; Accepted: May 31, 2022)

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวสร้างสรรค์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผสมผสานลักษณะของ “ห้องเรียนกลับด้าน” และการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะในวงการแพทย์และการจัดการศึกษาให้กับครู แต่ในประเทศไทยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในวงจำกัด ส่วนใหญ่อยู่ในวงการแพทย์ ส่วนในวงการการจัดการศึกษาให้กับครูนั้นมีการนำไปใช้บ้างไม่มากนัก วัตถุประสงค์หลักของบทความนี้ คือ เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้รูปแบบการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียนให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้สอนในสถาบันการศึกษาไทย รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เป็นแนวทางการสอนที่มีเชลสัน (L.K. Michaelson) พัฒนาขึ้นมาใช้สอนในสาขาวิชาบริหารธุรกิจในช่วงต้นของปี ค.ศ. 1990 ลักษณะเฉพาะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คือการจัดลำดับการสอนของหน่วยการเรียนรู้เรียงต่อกัน 3 ขั้นตอน ซึ่งเมื่อนำไปใช้ในชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนจะมีบทบาทเฉพาะ ดังนี้ ในขั้นที่ 1 ผู้เรียนแต่ละคนเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยครูจะออกแบบภาระงานที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาก่อนเป็นการล่วงหน้า ขั้นที่ 2 เมื่อเข้าชั้นเรียนในวันแรก ผู้เรียนจะกิจกรรมการเรียน 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้เรียนแต่ละคนทำข้อสอบ 2) การทำข้อสอบเดิมเป็นทีม 3) การสอบแก้ตัวเป็นทีม และ 4) การรับข้อมูลย้อนกลับจากครู เฉพาะในบางประเด็นที่ไม่เข้าใจหรือยังมีข้อสงสัย ในขั้นที่ 3 ผู้เรียนทำงานเป็นทีมเพื่อฝึกแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียนโดยต้องประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียน ซึ่งส่วนนี้เป็นส่วนที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ของหน่วยการเรียนนั้น ๆ โดยครูมีหน้าที่ออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยอาศัยหลักการแบบย้อนกลับของวิกินส์และแมคไทร์ และจัดทำงานที่มอบหมายที่มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ การแก้ปัญหาสำคัญด้วยกันเป็นทีม การแก้ปัญหาเดิมเป็นทีม ทีมตัดสินใจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดจากตัวเลือกที่ให้ และทุกทีมรายงานผลการเลือกคำตอบพร้อมกัน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, การเรียนรู้เป็นทีม, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

Team-based learning is an innovative method of teaching that is structured, student-centered, and takes a "flipped" approach to learning and emphasizes cooperative learning. This method is becoming

popular among educators worldwide, especially those in the medical field and teacher training. In Thailand, it has been used mostly among those involved in medical education. However, this approach has not been very appealing to those in teacher education. The primary goal of this article is to provide Thai educators with information on how to implement team-based learning in the classroom as an alternative method of instruction. Team-based learning (TBL) is an instructional method developed in the business school environment in the early 1990s by Dr. LK Michaelsen. Its unique characteristics lie in the way that, in any learning unit, there are three specific activities in a sequence with definite roles for both the teacher and students. 1) Before class, individual students do advanced preparation for the learning process based on the objectives of the learning unit that the teacher has provided. 2) On the first day of class, students conduct four activities, namely, individual readiness tests, team readiness tests, and an appeal, receiving immediate feedback from the teacher. 3) For the rest of the learning unit, the majority of the class time is spent on the students working in teams to do decision-based application assignments. The learning units are designed with Wiggins and McTighe's Backward Design in mind. Efficient instructional assignments were created applying 4S's principles: significant problem, same problem, specific choice, and simultaneous report.

Keywords: A Method of Learning Management, Team-based Learning, Cooperative Learning, Flipped Classroom

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้วว่า เรากำลังอยู่ในโลกดิจิทัลที่คอมพิวเตอร์สามารถทำงานหลายอย่างแทนคนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้คนทั้งหลายจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตในยุคนี้ อันได้แก่ ทักษะด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills) ทักษะการจัดการกับความท้าทายในชีวิต ทักษะการรับมือกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (วิจารณ์ พานิช, 2559) ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ว่าการเรียนรู้อิงทักษะเหล่านี้อาจไม่เพียงพอจากการเรียนรู้ในห้องเรียนและการใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษายุคใหม่ของชาติจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชนใหม่ จากเดิมที่เน้นการจดจำและเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้สอน ควรปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการเรียนรู้ เพื่อจะสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง รู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาส่วนตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องหมั่นฝึกฝนตนเองให้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น ทักษะการค้นคว้าหาความรู้ ทักษะการคิดในระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ทักษะเชิงสังคม เช่น การสื่อสาร การสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น การแก้ปัญหาและการรับภาระและความรับผิดชอบ เพื่อให้มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม รวมทั้งทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล.เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ม.ป.ป.)

แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) ที่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญหลายประการ อันได้แก่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาสำคัญของผู้เรียน เน้นการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจุดเด่นอยู่ที่กระบวนการที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจาก 1) การจัดแบ่งผู้เรียนให้เรียนรู้เป็นทีมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคน

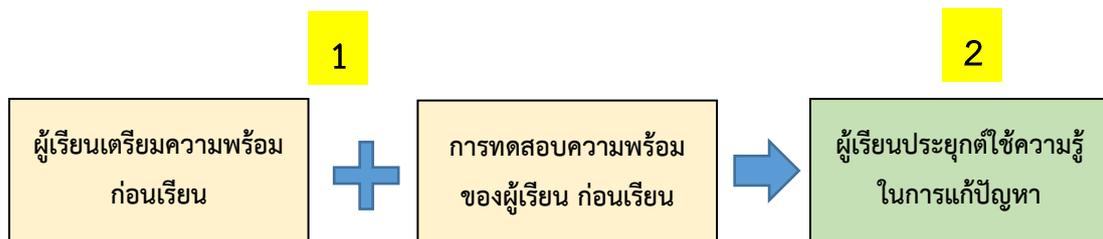
นำความรู้ความสามารถส่วนตัวออกมาใช้ในการเรียนรู้สาระเนื้อหาของรายวิชาที่เรียน และในเวลาเดียวกันเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถเรียนรู้เพิ่มขึ้นจากเพื่อนสมาชิกในทีม 2) เวลาที่ใช้ในชั้นเรียน ส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นทีม และ 3) งานที่มอบหมายให้ทำมีหลายงาน ซึ่งแต่ละงานออกแบบมาเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้เนื้อหาของสาระวิชาและส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารย์ พานิช (2559) ในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กไทยมีทักษะแรงบันดาลใจ ทักษะการเรียนรู้และคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ และสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ของ ประเวศ วะสี (2543) ที่ต้องการปฏิรูปการศึกษาไทยที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ

ในวงการแพทย์ของไทย ได้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้อย่างแพร่หลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านการคิดในระดับสูง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะเชิงสังคมและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มุ่งมั่น ตั้งใจในการเรียนรู้ และรับผิดชอบ (สมจิตต์ สีนุชชัย, กันยารัตน์ อุบลวรรณ, และกุลธิดา พานิชกุล, 2363; สุธิดา สัมฤทธิ์ และปานทิพย์ ผ่องอักษร, 2561; สมพิศ ไยสุน, ปรียารัตน์ รัตนวิบูลย์, และชลดา จันทร์ขาว, 2559; มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวัง, สิริอร พัวศิริ, นฤพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี พุ่มมีผล และวินัย รอบคอบ, 2558)

บทความนี้จะนำเสนอเนื้อหาสำคัญ 4 หัวข้อ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม โดยจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในภาพรวม จากนั้น จะกล่าวถึงหลักการสำคัญ 4 ประการของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน สุดท้ายเป็นการกล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้รูปแบบนี้ในชั้นเรียน

2. การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในภาพรวม

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อย ลักษณะหนึ่งที่น่าให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ ที่มีลักษณะคล้ายกับ “ห้องเรียนกลับด้าน” (Flipped Classroom) โดยที่ผู้เรียนจะศึกษาเนื้อหาที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ก่อนเข้าชั้นเรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีลักษณะพิเศษที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการประกันความพร้อม (Readiness Assurance Process) ก่อนเรียน และ 2) ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการนำแนวคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาที่น่าสนใจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง (ดังภาพที่ 1) โดยใช้กรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาแบบ 4 S คือ 1) Significant Problems 2) Same Problem 3) Specific Choice และ 4) Simultaneous Report (Michaelsen, Sweet, & Parmalee, 2011)

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะพิเศษ 2 ประการของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม

จุดประสงค์หลักของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม คือ การสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาสาระในรายวิชาที่เรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงออกแบบขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญและความรู้ด้านกระบวนการ แต่เวลาเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่การประยุกต์ใช้ความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่คาดว่าผู้เรียนจะเผชิญในชีวิตจริง (Michaelsen, Sweet & Parmalee, 2011)

ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยจะจัดให้มีวงจรของการเรียนรู้ของผู้เรียน 3 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคนก่อนเข้าชั้นเรียน (Out-of-Class Preparation) 2) การทดสอบเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนเพื่อประกันความพร้อมในการเรียน (In-class Readiness Assurance Testing) และ 3) การทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Multiple Application Activities)

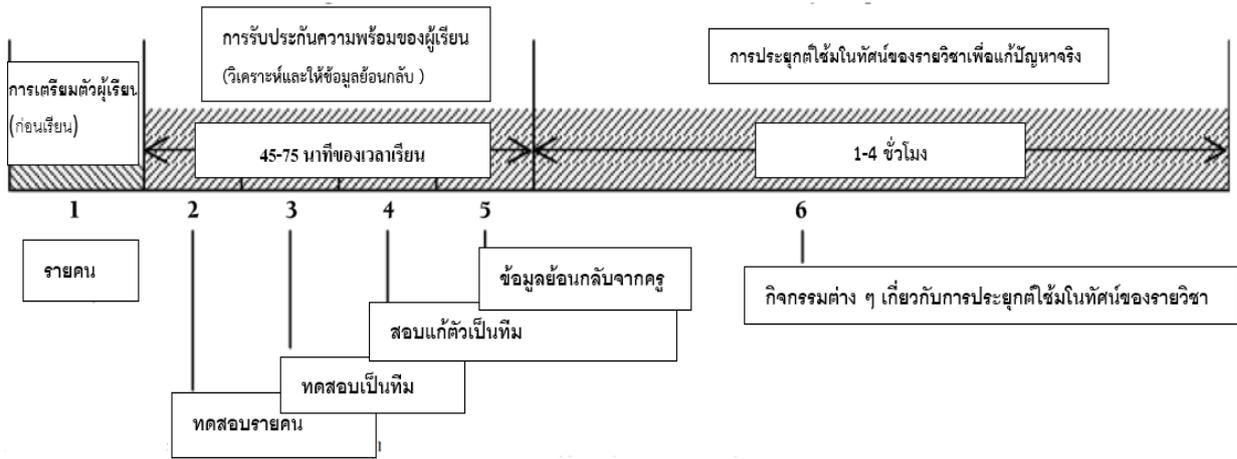
ในขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน ผู้เรียนแต่ละคนต้องทำภาระงานของหน่วยการเรียนรู้ที่จะเรียนตามที่ได้รับมอบหมายล่วงหน้าให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อน ภาระงานดังกล่าวนี้อาจประกอบขึ้นด้วยการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาในใบความรู้ ทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำความเข้าใจในบทเรียนที่สามารถทำได้ด้วยตนเอง และศึกษารูปภาพประกอบบทเรียน แผนภูมิ วิดีทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เป็นต้น

ในขั้นการทดสอบเป็นรายบุคคลในชั้นเรียนเพื่อประกันความพร้อมในการเรียน สิ่งแรกที่ทำ เมื่อผู้เรียนเข้าชั้นเรียนคือ การทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลโดยใช้ข้อสอบแบบปรนัยที่ประกอบด้วยข้อคำถาม 5-20 ข้อ หลังจากที่ยังข้อสอบแล้วผู้เรียนจะทำข้อสอบเดิมอีกครั้งหนึ่ง แต่จะทำข้อสอบด้วยกันเป็นทีมเพื่อที่เพื่อน ๆ ในทีมจะได้ช่วยอธิบายให้เพื่อนสมาชิกที่ยังไม่เข้าใจได้เกิดความเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น เมื่อทำเสร็จครูจะเฉลยข้อสอบเพื่อที่แต่ละทีมจะได้รู้ผลสอบพร้อมกันและทุกคนที่อยู่ในทีมเดียวกันจะได้คะแนนเท่ากัน หลังจากทีครูเฉลยข้อสอบว่าข้อใดถูกข้อใดผิดแต่ไม่ได้มีการอธิบายในรายละเอียด ก็อาจมีความเป็นไปได้ว่ายังมีข้อสอบบางข้อที่บางกลุ่มยังไม่ถูก ครูจะให้โอกาสสำหรับทุกทีมสอบแก้ตัวเฉพาะข้อที่ยังตอบไม่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง และอนุญาตให้ทุกคนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องได้ หลังจากนั้นหากยังมีกรณีที่ผู้เรียนในแต่ละทีมมีปัญหา ไม่สามารถตอบข้อสอบบางข้อได้ ครูจะอธิบายหรือให้คำชี้แจงเฉพาะข้อนั้น ๆ

แนวทางการทดสอบตามลำดับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมดังกล่าวนี้เป็นเรื่องสำคัญมากเพราะก่อให้เกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ขณะทีเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับคำตอบของข้อสอบร่วมกันกับเพื่อน ๆ ในทีม ซึ่งการทำเช่นนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกคนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงานเป็นทีมด้วย

ในขั้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่ใช้เวลาในการเรียนมากที่สุดเพราะนี่คือเป้าหมายใหญ่ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในการทำกิจกรรมนี้ ผู้เรียนจะได้รับคำแนะนำให้ใช้กรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาแบบ 4S คือ 1) ทุกทีมแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียนที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง (Significant Problems) 2) ทุกทีมแก้ปัญหาเดียวกัน (Same Problem) 3) ทุกทีมตัดสินใจเลือกคำตอบที่ดีที่สุดจากตัวเลือกจำนวนจำกัดที่มีอยู่ (Specific Choice) และ 4) ทุกทีมรายงานผลการตัดสินใจเลือกคำตอบของตนพร้อมกันในทันที (Simultaneously Report)

ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ผู้สอนจะแบ่งเนื้อหาสาระของรายวิชาออกเป็น 5-7 หน่วยการเรียนรู้ และใช้ลำดับขั้นตอนการสอนตามโครงสร้างและเวลาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีลักษณะดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างและเวลาที่ใช้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชา

ที่มา: ดัดแปลงจาก (Michaelsen & Sweet, 2008, p. 9)

3. หลักการสำคัญ 4 ประการ ของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม

เนื่องจากจุดเน้นของการสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนแบบเดิม ในการสอนแบบเดิมส่วนมากเป็นการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการสอนเนื้อหาสาระโดยให้ข้อมูลกับผู้เรียนตามหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ของรายวิชา แต่การสอนแบบเรียนรู้เป็นทีมเน้นสอนให้ผู้เรียนฝึกใช้แนวคิดหลัก ๆ หรือโมดูลสำคัญของเนื้อหามาใช้แก้ปัญหาหรือตอบคำถามสำคัญ ๆ (Michaelsen & Sweet, 2008)

เมื่อจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป บทบาทของทั้งผู้สอนและผู้เรียนเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือ ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และงานต่าง ๆ ที่มอบหมายให้ผู้เรียน และบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอน ส่วนผู้เรียนก็เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นั่งฟังการบรรยายจากครู กลายเป็นผู้รับผิดชอบในการนำความคิดหลักหรือ โมดูลสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน ไปใช้เตรียมการทำงานเป็นทีมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่คาดหวังว่าจะเผชิญในชีวิตจริง

การเปลี่ยนแปลงบทบาทอย่างมากเช่นนี้ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ และไม่ได้เกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ หรือบางทีอาจจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากไม่มีหลักการสำคัญสำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมนี้ มิเชลสันและริชาร์ด (Michaelsen & Richards, 2005) ได้เสนอแนะหลักการสำคัญ 4 ประการ ที่ครูควรปฏิบัติตามเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทีมให้กลายเป็นทีมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ 1) การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน 2) ความรับผิดชอบของผู้เรียน 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับของครู และ 4) การออกแบบงานที่มอบหมายให้ผู้เรียน

หลักการข้อที่ 1 การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนและบริหารจัดการกลุ่มที่ถูกต้องเหมาะสม แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ในการจัดแบ่งกลุ่มให้เป็นทีมที่เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูเป็นผู้จัดแบ่งกลุ่มให้แต่ละกลุ่มมีจำนวนสมาชิก 5 - 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้เรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านวิชาการ ด้านทักษะ และด้านสังคม เพราะเมื่อผู้เรียนที่มีความสามารถคล่องกันมาทำงานร่วมกันเป็นทีม สมาชิกแต่ละคนของทีมจะได้นำความรู้ความสามารถเหล่านั้นมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การลดความขัดแย้งภายในทีม เมื่อมีการจัดแบ่งกลุ่มใหม่ ๆ สมาชิกในกลุ่มอาจมีลักษณะเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยเพราะคุ้นเคยกันมาก่อน มีภูมิหลังด้านครอบครัวคล้าย ๆ กัน หรือมาจากถิ่นที่อยู่เดียวกัน ฯลฯ หากไม่รีบหาวิธี

หลอมรวมให้เป็นกลุ่มที่มีเอกภาพ อาจเกิดความขัดแย้งในกลุ่มได้ง่าย การแยกตัวออกจากกลุ่ม การเลือกปฏิบัติ ดังนั้น ผู้สอนต้องหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อละลายพฤติกรรมและหลอมรวมสมาชิกในกลุ่มให้เป็นกลุ่มที่มีเอกภาพให้ได้โดยเร็ว

เวลา ในการสร้างความคุ้นเคยซึ่งกันและกันของสมาชิกในทีม จำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้น เมื่อครูจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนคลตามความสามารถแล้ว ครูควรให้ผู้เรียนร่วมทำงานอยู่ในทีมเดิมตลอดทั้งภาคเรียนเพื่อสร้างความรัก ความผูกพันและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและกลายเป็นกลุ่มที่สามารถบริหารจัดการทีมของตนให้กลายเป็นทีมที่เรียนรู้ด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป หลังจากที่มีการจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนและบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกความรับผิดชอบต่อคุณภาพงานส่วนตนและกลุ่ม

หลักการข้อที่ 2 ผู้เรียนรับผิดชอบต่อคุณภาพงานส่วนตนและงานกลุ่ม แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

ความรับผิดชอบต่อตนเองในการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน: หากผู้เรียนไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน จะทำให้เกิดข้อจำกัดทั้งการเรียนรู้ส่วนตนและการเรียนรู้ของทีม ยิ่งถ้าสมาชิกในทีมจำนวนมากไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียน ก็ยิ่งส่งผลเสียต่อการทำงานกลุ่ม และจะส่งผลต่อเนื่องไปยังการไม่ประสบความสำเร็จของทีมในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนั้นการไม่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียนยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของกลุ่มด้วย เพราะผู้ที่ได้เตรียมความพร้อมก่อนเรียนจะไม่พอใจผู้ที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมและต้องแบกภาระให้เพื่อน ด้วยเหตุนี้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อตนเองในการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเรียนโดยอ่านและทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ล่วงหน้ามาก่อน

ความรับผิดชอบต่อคุณภาพและปริมาณของงานของตนเองและคุณภาพและปริมาณงานของทีม: เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่า สมาชิกทุกคนได้ใช้เวลาและได้ทุ่มเทความพยายามให้กับการทำงานของ ทีม ครูจะใช้กระบวนการประเมินตนเองของกลุ่ม นั่นคือ ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มประเมินการมีส่วนร่วมของกันและกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม อันได้แก่ การเตรียมการของแต่ละคนในการทำงานเป็นทีม การเข้าชั้นเรียน การเข้าร่วมประชุมของทีมที่อาจจัดขึ้นนอกชั้นเรียน การมีส่วนร่วมในการอภิปรายของทีม และการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อน ๆ สมาชิกให้ร่วมทำกิจกรรมของทีม เป็นต้น การประเมินตนเองของทีมเป็นสิ่งจำเป็น เพราะโดยปกติผู้ที่ป็นสมาชิกในทีมเดียวกันเท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอในการประเมินการมีส่วนร่วมของกันและกันได้อย่างถูกต้อง

ความรับผิดชอบในการพัฒนาความเป็นทีม: ในทำนองเดียวกัน เพื่อสร้างสร้างความมั่นใจในความรับผิดชอบต่อผู้เรียนต่อการทำงานของ ทีมที่มีคุณภาพ ครูใช้แนวทางการพัฒนาทีมโดยอาศัยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) มอบหมายงานที่ทีมต้องร่วมกันสร้างสรรค์ชิ้นงานขึ้นมา และมีการเปรียบเทียบชิ้นงานที่สร้างสรรค์นั้นชิ้นงานของทีมอื่น ๆ และ 2) ให้มีเปรียบเทียบชิ้นงานที่สร้างสรรค์ระหว่างทีมบ่อย ๆ และทันตามเวลาที่กำหนด

สรุป ความรับผิดชอบต่อผู้เรียนต่อคุณภาพงานส่วนตนและของทีมที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งในขั้นนี้ครูจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประเมินตนเอง

หลักการข้อที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนอย่างทันท่วงทีและบ่อยครั้ง การให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม มีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้เนื้อหาและการจดจำเนื้อหาได้นาน (Hattie & Timperley, 2007) และการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยทันที ส่งผลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาทีม (Birmingham & McCord, 2004) แนวทางการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

การให้ข้อมูลย้อนกลับในทันทีที่การทำแบบทดสอบเสร็จสิ้นลง: การทดสอบมี 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการทดสอบเตรียมความพร้อมซึ่งมีความสำคัญมากสำหรับการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทีม ผลจากการทดสอบเตรียมความพร้อม บอกให้ผู้เรียนแต่ละคนและทีมรู้ว่าวิธีการเรียนของตนเองในปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพียงใด ถ้าได้คะแนนสูง

ก็บอกให้รู้ว่าผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ในทางกลับกันหากได้คะแนนต่ำก็แสดงว่าผู้เรียนจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองและใช้วิธีการเรียนใหม่ นอกจากนี้ ข้อมูลย้อนกลับจากการทดสอบความพร้อมก่อนเรียนช่วยในกระบวนการพัฒนาทีมด้วย เพราะแต่ละทีมต้องพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้ เพื่อให้ทีมของตนได้รับคะแนนสูง ๆ เนื่องจากผลคะแนนจะประกาศให้รู้กันทั่วไป นอกจากนี้ เนื่องจากผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีที่สอบเสร็จ ผู้เรียนสามารถรับรู้ถึงเนื้อหาความรู้ที่สมาชิกในทีมยังไม่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและตระหนักถึงความจำเป็นที่ทีมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแข็งขันต่อไป

ในช่วงสุดท้ายก่อนจบหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับการนำความคิดหลักหรือโมโนทัศน์สำคัญไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหา การทดสอบนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้ทักษะการเรียนรู้ในระดับสูงของผู้เรียนแต่ละคนและทีม ซึ่งเป็นการทดสอบที่ประเมินได้ค่อนข้างยาก ในการให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที ครูต้องประเมินผลงานของแต่ละคนและของทีมก่อน อีกวิธีการหนึ่งในการให้ข้อมูลย้อนกลับในทันที คือ ให้ทีมประเมินผลงานเองและให้ข้อมูลย้อนกลับกันเอง

หลักการข้อที่ 4 งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำส่งเสริมทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาการเรียนรู้เป็นทีม หลักการพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการออกแบบงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำที่สามารถส่งเสริมทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาทีม คือ ครูต้องแน่ใจว่า งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำนั้นต้องเป็นงานที่สมาชิกในทีมต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยปกติ สมาชิกในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์กันสูงมาก ถ้าต้องนำโมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระของรายวิชามาใช้ในการแก้ปัญหาในประเด็นต่าง ๆ และให้สมาชิกแต่ละคนได้รายงานผลการตัดสินใจของตนเองได้ง่าย ๆ ถ้าครูออกแบบให้งานที่มอบหมายนั้นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิด ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนส่วนใหญ่เลือกที่จะทำงานให้เสร็จโดยการอภิปรายร่วมกัน แต่ถ้าครูออกแบบงานที่เน้นการเขียนรายงาน ผู้เรียนในทีมจะมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลงเพราะกังวลกับความรีบด่วนที่จะต้องจัดทำเอกสารให้เสร็จและส่งให้ทันตามเวลา นอกจากนี้ แทนที่จะเน้นไปที่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียน ผู้เรียนจะมุ่งเน้นไปที่การแบ่งสรรงานให้สมาชิกแต่ละคนในทีม ดังนั้นครูไม่ควรให้งานที่ผู้เรียนเขียนรายงานเพราะจะก่อให้เกิดข้อจำกัดทั้งการเรียนรู้เนื้อหาสาระและการพัฒนาทีม

สรุปได้ว่า ในการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องปฏิบัติตามหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่คลอบคลุมความสามารถอย่างรอบคอบจะช่วยให้สมาชิกในทีมตระหนักในความเท่าเทียมกันและเพิ่มสัมพันธภาพต่อกัน การทำให้ผู้เรียนตระหนักในความรับผิดชอบส่วนตนและทีมของผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากการเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเรียนและการเข้าชั้นเรียนเป็นการสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกของทีมรู้จักสามัคคีและให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การให้ข้อมูลย้อนกลับในการทำงานของทั้งรายคนและเป็นทีมบ่อยครั้งและทันท่วงทีช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนและทีมเพิ่มความเชื่อมั่นในความสามารถของสมาชิกในทีมในการร่วมกันนำโมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และการออกแบบงานที่มอบหมายให้กับผู้เรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เนื้อหาสาระของรายวิชาและการพัฒนาทีมเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนได้มีโอกาสทำทลายความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมเพื่อประโยชน์ของทีม ซึ่งการทำเช่นนี้ไม่ช้าไม่นานก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองถึงระดับที่พร้อมที่จะทำงานในระดับที่ยากขึ้นเรื่อย ๆ ได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากครู

4. การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน

โดยทั่วไปในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมไปใช้ในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องออกแบบรายวิชาใหม่ทั้งหมด ซึ่งการออกแบบใหม่นี้ควรทำให้แล้วเสร็จก่อนเปิดภาคเรียน เพราะในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (ใน 1 รายวิชาอาจมีหน่วยการเรียนรู้ 5-7 หน่วย) ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4 อย่าง ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน คือ 1) กิจกรรมก่อนเริ่มเรียน 2) กิจกรรมในวันแรกที่เปิดเรียน 3) กิจกรรมการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ และ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมก่อนเริ่มเรียน ในการจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป ครูส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะแยกการเรียนรู้เนื้อหาจากการประยุกต์ใช้เนื้อหาออกจากกัน หรือในบางรายวิชาครูอาจสอนเฉพาะเนื้อหาสาระความรู้อย่างเดียว แต่ไม่มีการสอนให้ผู้เรียนนำเนื้อหาความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือมีบ้างแต่น้อย แต่ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ดังที่กล่าวมาแล้วว่าจุดเน้นของรูปแบบการสอนนี้อยู่ที่การประยุกต์ใช้ความรู้ ดังนั้นในแต่ละรายวิชาที่เรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาสาระและประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนอยู่เสมอ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งกระบวนการเรียนของผู้เรียนจะเริ่มจากการที่ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาเนื้อหาที่เรียนอภิปรายเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อน ๆ และครู จากนั้นก็นำความรู้ที่ไปประยุกต์ใช้ การเรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้ จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของเนื้อหาที่เรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้ ดังนั้นผู้เรียนที่เรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อใช้ในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตได้

ในการออกแบบรายวิชาที่ใช้การจัดการเรียนรู้เป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ครูเริ่มต้นด้วยการระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หลังจากนั้นก็ออกแบบระบบการให้คะแนนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เหล่านั้น

การระบุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ คือ ข้อความที่ระบุผลที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อผ่านกิจกรรมการเรียนของบทเรียน ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 มิติ คือ ด้านสติปัญญาหรือพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตใจอารมณ์ หรือจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะหรือการกระทำหรือทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ในแต่ละบทเรียน ครูควรระบุจุดประสงค์ที่ดีที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านนี้ นั่นคือ ในการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูควรเริ่มด้วยการถามตนเองก่อนว่าในบทเรียนนี้ ครูคาดหวังว่าต้องการให้ผู้เรียนรู้อะไรเกิดพฤติกรรมอะไรหรือทำอะไรได้บ้าง ตัวอย่างเช่น ในการสอนหน่วยการเรียนรู้เรื่องการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จุดประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ คือ

- (1) จำแนกประโยคที่ภูมิใจความสำคัญของย่อหน้าจากประโยคขยายเนื้อความหรือผลความได้
- (2) นำใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้ามาพิจารณาเพื่อเขียนสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาที่อ่านด้วยถ้อยคำของตนเองได้
- (3) อธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะของย่อหน้าที่ดี ที่อ่านเข้าใจง่ายและย่อหน้าที่ไม่ดี
- (4) ใช้กลวิธีการตั้งคำถามเพื่อจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพราะอะไรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (5) เรียงลำดับความตามเนื้อเรื่องของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง
- (6) บอกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้และร่วมอภิปรายกับเพื่อน ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

จะเห็นได้ว่าจุดประสงค์เหล่านี้เป็นแนวคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ หลังจากที่ได้กำหนดจุดประสงค์ได้แล้ว ครูใช้จุดประสงค์เหล่านี้เป็นแนวทางในการเลือกเนื้อหาจากตำราเรียน ทำแบบฝึกหัดให้ผู้เรียน และอาจต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม หรือจัดทำคู่มือที่อ่านได้ง่าย ๆ และที่สำคัญ คือ จากจุดประสงค์เหล่านี้ครูจะใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคำถามสำหรับใช้ในกระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้วย

การออกแบบระบบการให้ระดับคะแนน ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เกณฑ์การให้คะแนนมุ่งเน้นไปที่การทุ่มเทการทำงานของผู้เรียนแต่ละคนและการผลิตผลงานที่มีคุณภาพของทีม ซึ่งแตกต่างจากการทำงานกลุ่มทั่ว ๆ ไปที่โดยปกติ อาจมีผู้ทำงานหนักเพื่อกลุ่มอยู่เพียงไม่กี่คน และมีบางคนที่ได้คะแนนเท่า ๆ กันกับเพื่อนโดยที่ไม่ได้ทำงาน ดังนั้นเพื่อให้การให้ระดับคะแนนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ครูอาจให้ผู้เรียนช่วยกันพิจารณาสัดส่วนของคะแนน และใช้ผลจากการพิจารณาที่ตกลงกันนั้นสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรายวิชานั้น ๆ

2) กิจกรรมการเรียนในวันแรกที่เปิดเรียน กิจกรรมการเรียนที่เกิดขึ้นในช่วง 2-3 ชั่วโมงแรกของแต่ละหน่วยการเรียนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก เพราะในช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ครูต้องทำให้บรรลุจุดประสงค์ 4 ประการ คือ

1) ครูต้องให้ผู้เรียนเข้าใจว่า เพราะเหตุใดครูจึงเลือกเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมมาใช้ในการสอนและการดำเนินการในการทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ 2) ครูต้องจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ 3) ครูต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับระบบการให้ระดับคะแนน และ 4) ครูต้องกำหนดกลไกบางอย่างเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้เป็นทีมในเชิงบวกและให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน

การแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม เนื่องจากบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนและบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากการสอนแบบบรรยาย ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเข้าใจทั้งหลักการและการปฏิบัติจริงของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้ เป็นทีม

ในการให้ความรู้กับผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างน้อยที่สุด ครูต้องให้ผู้เรียนมองเห็นภาพรวมของคุณสมบัติพื้นฐานของการเรียนรู้เป็นทีมว่าส่งผลต่อบทบาทของผู้สอนและบทบาทของผู้เรียนอย่างไร และผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากประสบการณ์การเรียนด้วยการเรียนรู้เป็นทีมในรายวิชาที่เรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ครูควรระบุบอกไว้ในเอกสารที่แจกจ่ายให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติมด้วยวาจาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งมากขึ้น รวมทั้งการสาธิตกิจกรรมการเรียนที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติอย่างน้อย 1-2 กิจกรรม

กิจกรรมที่ครูควรทำในวันแรก คือ การอธิบายคุณสมบัติพื้นฐานของการจัดการเรียนแบบเรียนรู้เป็นทีมโดยใช้แผ่นงานนำเสนอ (PowerPoint) ที่ขยายความอย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานี้จะเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบบรรยาย

อีกกิจกรรมหนึ่งที่ครูควรทำ คือ การบรรยายภาพรวมของเนื้อหาที่จะเรียนและวิธีการเรียนโดยใช้เอกสารประมวลรายวิชา (Course Syllabus) เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม รวมทั้งแนวคิดที่มีประโยชน์ เช่น สิ่งที่จะช่วยพัฒนาทีมและสิ่งที่ขัดขวางการพัฒนาทีมหรือกลยุทธ์สำหรับการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน เป็นต้น (กิจกรรมนี้ควรจัดขึ้นในคาบเรียนที่ 2)

การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ก่อนที่ครูจะจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน ครูควรเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคนว่า ใครมีลักษณะใดที่อาจเป็นอุปสรรคหรือมีส่วนส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จในรายวิชาที่กำลังเรียนนี้บ้าง ยกตัวอย่าง เช่น มีความสามารถในการอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว มีความเป็นผู้นำ เสียงค่อย ไม่กล้าแสดงออก ใช้คอมพิวเตอร์ยังไม่คล่อง ฯลฯ เมื่อจัดแบ่งกลุ่ม ครูจะได้แบ่งกลุ่มคละตามความสามารถ

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ระดับคะแนน คะแนนที่ผู้เรียนจะได้รับควรมาจาก 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ความรับผิดชอบในการเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนมาเข้าชั้นเรียน การเข้าชั้นเรียน การทุ่มเทให้กับการมีส่วนร่วมและการทำงานกลุ่ม ส่วนนี้พิจารณาจากคะแนนการทดสอบเดี่ยว และผลการประเมินของเพื่อน ๆ ในทีม ส่วนคะแนนในส่วนที่ 2 นั้น เป็นการทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนของทีม ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดการอภิปรายและการตัดสินใจ

ในการได้รับระดับคะแนน ครูอาจให้มีการพิจารณาตัดสินใจร่วมกันของผู้เรียนว่า จะให้น้ำหนักคะแนนในส่วนใดมากน้อยอย่างไร ในเรื่องการทำงานเดี่ยว การทำงานของทีมและความทุ่มเทให้กับความสำเร็จของทีมของสมาชิกแต่ละคน แต่โดยทั่วไปการแบ่งคะแนนจะมีสัดส่วน ดังนี้ (Parmelee, Michaelsen, Cook, & Hude, 2012, p. 9)

- คะแนนของการทดสอบรายบุคคล = 25%
- คะแนนของการทดสอบเป็นทีม = 35%
- คะแนนจากการสอบแก้ตัวเป็นทีม = 35%
- การประเมินผลจากเพื่อน ๆ = 5%

ลำดับขั้นตอนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม จะประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน และขั้นตอนที่ 2 เป็นการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้

กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน (A Readiness Assurance Process: RAP) จะเกิดขึ้น 5-7 ครั้ง ตามจำนวนหน่วยการเรียนรู้ของรายวิชาที่เรียน ซึ่งกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนนี้ ประกอบด้วย 1) การอ่านและทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 2) การทดสอบบรรยายคน (เดี่ยว) 3) การทดสอบเป็นทีม 4) การสอบแก้ตัว และ 5) การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู

การอ่านและทำงานที่ได้รับมอบหมาย ก่อนที่จะเริ่มหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย ครูจะมอบหมายให้ผู้เรียนอ่านและทำงานตามที่มอบหมายที่เกี่ยวกับความคิดหลักหรือโมโนทัศน์สำคัญของหน่วยเรียนนั้น เพื่อจะได้นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป ผู้เรียนต้องอ่านและทำงานตามใบงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนที่จะมาเข้าห้องเรียน

การทดสอบเป็นรายคน กิจกรรมแรกของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมาเข้าเรียน คือ การทดสอบเป็นรายคน เพื่อประกันความพร้อมในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนในหน่วยเรียนนั้น ๆ (Individual Readiness Insurance Test: iRAT) เนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดสอบ คือ เนื้อหาจากการอ่านและการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายไว้ก่อนหน้านั้นเอง โดยทั่วไปแบบทดสอบจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยเพื่อช่วยให้ครูสามารถตรวจได้อย่างรวดเร็วว่าผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับแนวคิดสำคัญของหน่วยการเรียนรู้หรือไม่ ข้อสอบปรนัยนี้มุ่งเน้นไปที่แนวคิดสำคัญ ไม่ใช่รายละเอียดย่อย ๆ แต่มีความยากง่ายพอประมาณ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำไปสานต่อในการอภิปรายเป็นทีม

การทดสอบเป็นทีม หลังจากให้ผู้เรียนแต่ละคนส่งข้อสอบแล้ว ต่อไป ครูจะให้ผู้เรียนทำข้อสอบเดิม แต่ทำด้วยกันเป็นทีม วิธีการทำ คือ ให้ทีมนำข้อสอบแต่ละข้อมาช่วยกันทำและตัดสินใจร่วมกันในการหาคำตอบที่ถูกต้อง จากนั้นก็ตรวจคำตอบจากเฉลยที่ครูแจกให้

การสอบแก้ตัว หลังจากให้ผู้เรียนตรวจคำตอบจากเฉลยแล้ว พบว่า ยังมีบางข้อที่ตอบไม่ถูก ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสอบแก้ตัวได้ โดยให้ผู้เรียนทำร่วมกันเป็นทีมเช่นเดิม ในขั้นนี้ ครูอนุญาตให้ทีมสามารถย้อนกลับไปศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่ให้อ่านมาก่อนแล้วหรือจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้ แล้วทำข้อสอบข้อที่ทำได้เสียใหม่ให้ถูกต้อง ในช่วงระหว่างนี้ ทีมสามารถพูดคุย อภิปรายร่วมกันเพื่อที่จะได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง สมเหตุสมผล การสอบแก้ตัวนี้เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของการเตรียมความพร้อมก่อนเรียน เพราะให้โอกาสผู้เรียนในการทบทวนบางประเด็นที่อาจยังไม่เข้าใจชัดเจน

การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครู การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากครูเป็นส่วนสุดท้ายของกระบวนการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนเรียน ครูจะให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีหลังจากการสอบแก้ตัวของทีม โดยนำข้อสอบเฉพาะข้อที่ผู้เรียนยังมีข้อข้องใจหรือยังเกิดความสงสัยเท่านั้นมาอธิบาย เพื่อให้ทุกคนเกิดความกระจ่างแจ้งในแนวคิดหลักหรือโมโนทัศน์สำคัญของหน่วยเรียนนั้น ๆ

โดยสรุป กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนเป็นแกนหลักของการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่ของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความเข้าใจความคิดหลักหรือโมโนทัศน์สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มเรียน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกทุกคนในทีมมีการเตรียมพร้อมในการเรียนหน่วยเรียนนั้น ๆ ได้ดี ในเวลาเดียวกัน สมาชิกในทีมแต่ละคนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเข้มข้นในเบื้องต้น ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเข้มแข็งในกิจกรรมการเรียนอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป นอกจากนี้ทีมสามารถพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันมากขึ้น เพราะการที่ครูอธิบายข้อข้องใจหรือสิ่งที่ทีมยังสงสัย เป็นการชี้แจงเฉพาะกลุ่ม อันเป็นผลมาจากการทดสอบเป็นทีมและการสอบแก้ตัว ดังนั้นครูจะให้ข้อคิดเห็นทั้งที่เป็นการส่งเสริมให้กำลังใจหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

แก้ไขเฉพาะที่นั้น ๆ นอกจากนั้นผู้เรียนจะเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ด้วย เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสอภิปรายกันในกลุ่มอย่างเข้มข้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการสรรสร้างสมรรถนะทางสติปัญญาของสมาชิกทุกคนในทีม ส่วนในแง่ของครูนั้นกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนช่วยให้ครูลดเวลาในการอธิบายเนื้อหาสาระในชั้นเรียนลงได้มาก เพราะครูจะใช้เวลาอธิบายเฉพาะหัวข้อเรื่องที่มีปัญหาเท่านั้น โดยพิจารณาจากผลของการสอบแก้ตัว

3) กิจกรรมการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ กิจกรรมการเรียนนี้เป็นกิจกรรมการเรียนที่สำคัญที่สุดของหน่วยการเรียนที่เกิดขึ้นในห้องเรียนเพราะเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับสูง และเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเรียนมากที่สุด โดยผู้เรียนจะทำงานตามที่มอบหมายเป็นทีมโดยนำความคิดหลักหรือมโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาในหน่วยการเรียนนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจริง ซึ่งการประยุกต์ใช้เนื้อหาที่เรียนเช่นนี้สามารถส่งเสริมทั้งความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการอภิปรายทั้งภายในกลุ่มและการอภิปรายร่วมกันกับกลุ่มอื่น ๆ เมื่อถึงปลายภาคเรียน ผู้เรียนจะต้องได้รับการทดสอบวัดความรู้ ที่เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Questions: MCQ)

การออกแบบงานที่มอบหมายเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ลักษณะนี้เป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของครูมากที่สุด ทั้งนี้ ครูต้องออกแบบงานดังกล่าวให้มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่มีความสำคัญต่อตัวผู้เรียน 2) เป็นปัญหาเดียวกันที่ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนจะต้องทำ 3) เป็นงานที่มีคำตอบเป็นตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจงเพียงอย่างเดียว และ 4) ทุกทีมต้องรายงานผลการตัดสินใจในการเลือกตัวเลือกพร้อมกัน

ปัญหาสำคัญ งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำควรเป็นเรื่องที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ถ้างานที่มอบหมายให้ทำนั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับตัวเขา เขาก็จะไม่สนใจ ถ้าต้องทำ ผู้เรียนส่วนใหญ่จะทำเพียงเพื่อให้ได้คะแนน ดังนั้น การออกแบบเกี่ยวกับงานที่มอบหมายต้องใช้หลักการของการออกแบบแบบย้อนกลับ (Backward Design) คือ ระบุบอกรายละเอียดที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ แล้วเปิดโอกาสให้ลงมือทำ

ตัวอย่างหัวข้อของปัญหาสำคัญ ได้แก่

- นักประวัติศาสตร์ประมวลข้อมูลและจัดทำข้อสรุปเกี่ยวกับโบราณสถานจากแหล่งข้อมูลที่ขัดแย้งกัน
- แพทย์ตัดสินใจเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการรักษาคนไข้
- นักธุรกิจคัดเลือกทำเลที่ดีที่สุดสำหรับทำธุรกิจ
- ผู้เรียนที่กำลังเรียนเกี่ยวกับการอ่านจับใจความระบุด่วนหน้าที่มีประโยชน์และความสำคัญที่ชัดเจน

มากที่สุด

- นักเขียนระบุข้อความที่เป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด

ทุกกลุ่มทำปัญหาเดียวกัน งานกลุ่มจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันเท่านั้น ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กันนั้นอาจเกิดขึ้นภายในกลุ่มและหรือระหว่างกลุ่มก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าครูให้งานที่มอบหมายต่าง ๆ กันไปในแต่ละกลุ่มจะเป็นการลดโอกาสการอภิปรายของผู้เรียน เพราะหัวข้อเรื่องที่แต่ละกลุ่มได้รับไม่เหมือนกัน และผู้เรียนก็จะไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับคุณภาพในการคิดของแต่ละคนและแต่ละทีม ดังนั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูจึงควรให้ผู้เรียนทุกกลุ่มทำงานแก้ปัญหาในหัวข้อเรื่องเดียวกัน

ตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง ทีมเลือกตัวเลือกที่ดีที่สุดจากตัวเลือกจำนวนหนึ่งที่ให้มา การทำเช่นนี้ทำให้แน่ใจได้ว่าทีมทุกทีมสามารถเปรียบเทียบคำตอบที่ตนเองเลือกได้ ซึ่งเมื่อแต่ละทีมเปรียบเทียบคำตอบกันก็ก่อให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับการพิจารณาคัดเลือกและการวิพากษ์การตัดสินใจของทีมอื่น ๆ และในเวลาเดียวกันก็ปกป้องการตัดสินใจเลือกคำตอบของทีมตนเองด้วย

ตัวอย่างของคำถามที่กำหนดตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง

- ย่อหน้าต่อไปนี้ ย่อหน้าใดเป็นตัวอย่างของย่อหน้าที่อ่านเข้าใจได้ง่ายที่สุด

- ข้อความใดที่นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุด
- หลักฐานใดที่สำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกสอน
- สาระสำคัญในแผนการสอนใดที่เขียนได้ชัดเจน ถูกต้องมากที่สุด

งานวิจัยด้านการคิดแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้สามารถพัฒนาขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดในระดับสูง (Mayer, 2002; Pintrich, 2002) ดังนั้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดในระดับสูง ครูจึงควรออกแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ที่หลีกเลี่ยง ไม่ใช้กระบวนการคิดในระดับสูงไม่ได้

โดยทั่วไป กิจกรรมที่ดีที่สุดที่จะกำกับให้ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดในระดับสูง คือ การให้ตัดสินใจเลือกคำตอบได้เพียงตัวเดียว อุปมาอุปไมยเหมือนการคิดพิจารณาตัดสินใจของคณะผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีในศาล ก่อนหน้าที่ผู้พิพากษาจะขึ้นบัลลังก์เพื่อตัดสินคดี ผู้พิพากษาต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีมากมาย แต่เมื่ออยู่บนบัลลังก์ผู้พิพากษาแต่ละคนตัดสินคดีโดยมีตัวเลือกที่ชี้เฉพาะว่า ผู้ต้องหาผิดหรือไม่ผิดเท่านั้น ในชั้นเรียนก็เช่นกัน ผู้เรียนใช้กระบวนการเดียวกันกับผู้พิพากษาโดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา แล้วพิจารณาร่วมกันทั้งทีมก่อนตัดสินใจเลือกคำตอบที่ชี้เฉพาะเพียงอย่างเดียว

โปรดพิจารณาตัวอย่างงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนทำในการเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

- (1) ให้เขียนรายการปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนอ่านจับใจความสำคัญจากแต่ละย่อหน้าไม่ได้
- (2) อ่านย่อหน้าต่อไปนี้ แล้วระบุประโยคที่กุมใจความสำคัญที่ชัดเจนมากที่สุด
- (3) ใน 4 ย่อหน้าที่ให้มา ย่อหน้าไหนอ่านแล้วเข้าใจง่ายที่สุด (เข้าใจยากที่สุด) เพราะเหตุใด

จากตัวอย่างงานที่มอบหมายเหล่านี้ ข้อที่ 1 จะมีแนวโน้มที่จะไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในระดับสูง เพราะผู้เรียนเพียงแต่ช่วยกันระบุปัญหา แล้วเขียนตอบลงไปเป็นข้อ ๆ เท่านั้นเอง ข้อที่ 2 เป็นโจทย์ที่ดีกว่าข้อที่ 1 เล็กน้อย เพราะเป็นโจทย์ที่ให้ผู้เรียนเลือกคำตอบที่ถูก ซึ่งเมื่อผู้เรียนต้องเลือก ผู้เรียนก็ต้องคิดโดยใช้เหตุผล โดยคำนึงถึงเกณฑ์ที่นิยามคำว่า ประโยคที่กุมใจความสำคัญ ส่วนข้อที่ 3 เป็นโจทย์ที่ดีที่สุด เพราะเป็นโจทย์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการคิดในระดับสูง

โจทย์ข้อ 3 นี้ เป็นตัวอย่างของโจทย์ที่ทำให้ผู้เรียนต้องเลือกตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจง (Make a Specific Choice) ซึ่งในการเลือกตัวเลือกที่เฉพาะเจาะจงนั้น ผู้เรียนต้องคิดเปรียบเทียบ ต้องคิดจำแนก ต้องวิเคราะห์ข้อมูลในเนื้อหาที่อ่าน และต้องนำกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนย่อหน้าที่ดีไปใช้ในการเลือก

การรายงานผลทันที ในทันทีที่แต่ละทีมเลือกคำตอบได้แล้ว ก็ให้รายงานคำตอบกับเพื่อน ๆ ทั้งห้อง ในการรายงานคำตอบ โดยปกติครูจะใช้วิธีการรายงานพร้อมกัน หรือรายงานเรียงกันไปทีละทีมจนครบหมดทุกทีม ซึ่งปัญหาในการบอกคำตอบเรียงกันอาจส่งผลให้ทีมหลัง ๆ เปลี่ยนคำตอบได้ ดังนั้น วิธีแก้ไข ครูควรหาวิธีที่จะให้ทุกทีมตอบพร้อมกันจะดีกว่า เช่น ให้ทุกทีมเขียนคำตอบที่เลือกลงในแผ่นกระดาษ แล้วยกขึ้นชูให้ทุกคนเห็นพร้อม ๆ กัน การทำเช่นนี้เป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาทีมด้วย เพราะแต่ละทีมต้องรับผิดชอบในคำตอบที่ทีมตนเองเลือก และพร้อมที่จะปกป้องคำตอบที่ทีมตนเองเลือก

4) กิจกรรมการเรียนรู้ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ก่อนสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ ครูควรสรุปและขยายความเข้าใจของผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่ม โดยให้ผู้เรียนสะท้อนคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เป็นทีมในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) ด้านความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน 2) คุณค่าของการเรียนรู้เป็นทีม 3) การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในทีมที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

4) การปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมของแต่ละคนในทีม และ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สนับสนุนส่งเสริมมาตรฐานของการเป็นทีมที่ดี

การเน้นย้ำการเรียนรู้ความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของเนื้อหาสาระของรายวิชา ในการเรียนรู้เป็นทีม ผู้เรียนบางคนอาจเกิดความรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนรู้เนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้มากนักเพราะไม่ได้ฟังการบรรยายจากครูมากเท่าที่เขาคาดหวัง ดังนั้น เมื่อใกล้จะจบหน่วยการเรียนรู้ ครูอาจต้องเน้นย้ำกับผู้เรียนให้มองเห็นความเชื่อมโยงถึงแนวคิดหลัก ๆ หรือแก่นสำคัญของหน่วยการเรียนรู้กับการสอบปลายภาค ข้อสอบที่ใช้ทดสอบความพร้อมของผู้เรียนก่อนเรียนหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ และงานที่มอบหมายที่ผู้เรียนได้นำแนวคิดหลักหรือแก่นสำคัญของไปประยุกต์ใช้วิธีที่ดีที่สุด คือ ครูอาจใช้เวลา 1 คาบเรียนในการทบทวนความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของ โดยอาจทำได้ง่าย ๆ ดังนี้ 1) ให้รายการความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของรายวิชาที่เรียน 2) ให้ผู้เรียนแต่ละคนระบุความคิดหลักหรือแก่นสำคัญที่ไม่รู้จัก 3) ให้แต่ละทีมสรุปความเกี่ยวกับความคิดหลักหรือแก่นสำคัญของเนื้อหาสาระที่เรียน และ 4) ครูทบทวนความคิดหลักหรือแก่นสำคัญที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ

การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของการเรียนรู้เป็นทีม ในการเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยปกติจะมีปัญหาที่ผู้เรียนบางคนรับภาระในการทำงานกลุ่มมากกว่าคนอื่น แต่ในการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม ปัญหาดังกล่าวมีน้อยมาก อันเป็นผลมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ทำ ยกตัวอย่าง เช่น ในการทำข้อสอบก่อนเรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นการทดสอบรายคนหรือเป็นทีม ผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าผลการสอบเป็นทีมดีกว่าผลการสอบรายคนเสมอ และเมื่อใกล้จะสิ้นภาคเรียนในแต่ละภาค ครูจะแสดงให้เห็นคะแนนรวมของแต่ละทีม อันได้แก่ 1) คะแนนต่ำ คะแนนเฉลี่ย คะแนนสูง 2) คะแนนของทีม 3) ความแตกต่างระหว่างคะแนนสูงสุดของสมาชิกในทีมกับคะแนนรวมของทีม ผู้เรียนส่วนใหญ่จะรู้สึกประหลาดใจเมื่อเห็นคะแนนของทีมในห้องที่แจกแจงดังกล่าว (Michaelsen, Knight, & Fink, 2004)

การตระหนักถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพในทีม เมื่อเวลาผ่านไป ทีมจะพัฒนาการรับรู้คุณสมบัติส่วนตัวของสมาชิกในทีมมากขึ้นเรื่อย ๆ และใช้ประโยชน์จากความรู้ ความสามารถทางด้านสติปัญญาของเพื่อน ๆ ในทีมในการตัดสินใจ (Watson, Michaelsen, & Sharp, 1991) แต่จะอย่างไรก็ตาม ครูยังจำเป็นต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่โดยปกติจะรู้สึกโลดกับผลงานที่ทำสำเร็จแล้วไม่ได้รับรู้ถึงพฤติกรรมของสมาชิกในทีม จึงทำให้ลืมนึกไปว่า ผลงานที่ประสบผลสำเร็จด้วยดีนั้นเป็นผลมาจากพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของทีม

วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกลุ่มและประสิทธิภาพของทีม คือ การมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้สะท้อนคิดถึงวิธีที่ปฏิสัมพันธ์ภายในทีมเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่แรกเริ่มเรียนจนกระทั่งถึงช่วงปลายภาคเรียน โดยให้จัดทำรายการพฤติกรรมของสมาชิกในทีมที่พัฒนาขึ้น และนำรายการที่เขียนให้เพื่อน ๆ แลกเปลี่ยนกัน แล้วช่วยกันเขียนสรุปสิ่งที่ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในทีมและแนวทางปรับปรุงในคราวต่อไป หรืออีกวิธีหนึ่งคือ การมอบหมายงานที่ให้ผู้เรียนจัดทำรายการพฤติกรรมเช่นเดิม แต่ให้เขียนบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในทีมที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งภาคเรียน

การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการมีส่วนร่วมในทีม ผลที่สำคัญมากที่สุดอีกประการหนึ่งที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม คือ การช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีที่ตนเองมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์นี้เกิดขึ้นเพราะผู้เรียนต้องปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในทีมอย่างมากและเข้มข้น เมื่อวันเวลาผ่านไปผู้เรียนรู้จักกันมากขึ้นสนิทสนมกันมากขึ้น และเมื่อตระหนักถึงจุดแข็งจุดอ่อนของเพื่อนแต่ละคนในทีมก็รู้จักหาวิธีสอนให้แก่กันและกันในเรื่องที่เพื่อนมีปัญหา นอกจากนั้นเมื่อรู้จักกันเป็นอย่างดีก็ยังสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับกับเพื่อน ๆ ได้อย่างตรงไปตรงมาและตรงจุด

การเรียนรู้เกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาความเป็นทีม การเรียนรู้เป็นทีมจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในทีมมีการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนและมาเข้าชั้นเรียน ดังนั้นการจัดให้แต่ละทีมมีแฟ้มแสดงผลงานที่เก็บรวบรวมผลงานต่าง ๆ ของสมาชิกทุกคนไว้ อันได้แก่ การเข้าชั้นเรียน คะแนนสอบรายคนและคะแนนของทีม รวมทั้งผลงานอื่น ๆ ของทีม การทำแฟ้มผลงานนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ทำให้แน่ใจได้ว่าสมาชิกของแต่ละทีมรู้ว่าสมาชิกของทีมอื่น ๆ ทำอะไรและทำอย่างไร นอกจากนั้นการให้ทีมอื่น ๆ รับรู้คะแนนของทีมช่วยให้สมาชิกของแต่ละทีมมีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นในการเตรียมความพร้อมก่อนเรียนมากขึ้น รวมทั้งการเข้าชั้นเรียนด้วย เพราะเป็นการเน้นย้ำความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่าง การเตรียมความพร้อมก่อนเรียน การเข้าชั้นเรียนและประสิทธิภาพของผลงานต่าง ๆ ของทีม

5. ประโยชน์ของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน

ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ในชั้นเรียนสามารถเอื้อประโยชน์มากมายต่อผู้เรียนและครู ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน: ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนได้อย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนไม่เพียงแต่เรียนรู้ข้อเท็จจริง แต่ยังเข้าใจเนื้อหาอย่างแจ่มแจ้งอันเป็นผลมาจากการประยุกต์ใช้เนื้อหาในการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนั้น ผู้เรียนทุกคนเกิดความชื่นชมในคุณค่าของความเป็นทีมในการช่วยการทำงาน ในการร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจในจุดแข็งและจุดอ่อนในฐานะของผู้เรียนและในฐานะสมาชิกในทีม (มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวัง, สิริอร พัวศิริ, พลพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี พุ่มมีผล, และวินัย ครอบคอบ, 2558; วีรวัฒน์ ทางธรรม และอัมพร เทียงตรงดี, 2563) และเป็นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเรียนรู้เป็นทีมสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนนั้นสามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้อันเป็นผลมาจากการให้ความช่วยเหลือทั้งเชิงสังคมและด้านวิชาการจากเพื่อน ๆ ในทีม (สายสุดา ปันตระกูล, 2563)

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับครู คือ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและกระตือรือร้นในกระบวนการเรียน ครูไม่ต้องเป็นกังวลเกี่ยวกับการไม่เข้าชั้นเรียน นอกจากนั้นเมื่อผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนเป็นอย่างดี การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูเป็นไปด้วยดี และสามารถสร้างความสัมพันธ์ต่อกันได้ดีมากขึ้นด้วย

6. บทสรุป

การจัดการเรียนรู้แบบเรียนรู้เป็นทีม (Team-based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามกระบวนการของการเรียนรู้แบบร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ไปใช้ในชั้นเรียน ซึ่งเริ่มจากการทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบนี้อย่างชัดเจน จากนั้นครูจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นทีมเพื่อให้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จากลำดับขั้นตอนการสอนหลัก 2 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนแรกที่เป็นเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ทั้งก่อนมาเข้าชั้นเรียน และการทดสอบความพร้อมในการเรียนในชั้นเรียน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจจุดประสงค์ ความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของบทเรียน รวมทั้งความคาดหวังของครูผู้สอน และเป็นขั้นตอนที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและรับผิดชอบ และขั้นตอนที่ 2 คือ การทำกิจกรรมแก้ปัญหาที่สำคัญต่อตัวผู้เรียน โดยอาศัยความคิดหลัก/มโนทัศน์สำคัญของบทเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบนี้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการดำเนินการและยกตัวอย่างประกอบ รวมทั้งข้อควรปฏิบัติ เพื่อที่ครูผู้ที่จะนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้จะได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนจะเกิดมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดในระดับสูงและทักษะความเป็นมนุษย์ในสังคม ส่วนประโยชน์อันสำคัญยิ่งที่ผู้สอนได้รับ คือ ทักษะการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ประเวศ วะสี. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปานทิพย์ ผ่องอักษร. (2561). การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : ถอดบทเรียนการใช้ห้องเรียนกลับทาง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(2), 47-54.
- มณีรัตน์ พันธุ์สวัสดิ์, ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, วรภรณ์ ทินวัง, สิริอร พัวศิริ, พงพร พงษ์คุณากร, ประภาศรี พุ่มมีผล, และ วินัย รอบคอบ. (2558). ผลการจัดการเรียนรู้แบบทีมเป็นฐานต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจรรณญาณ ทักษะการทำงานเป็นทีม และความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา*, 16(2), 92-102.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วีรวัฒน์ ทางธรรม และอัมพร เทียงตรงดี. (2563). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานต่อความรู้และการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารสหวิชาการเพื่อสุขภาพ*, 1(1), 1-9.
- สมจิตต์ สินธุชัย, กัญยรัตน์ อุบลวรรณ, และกุลธิดา พานิชกุล. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน: การนำไปใช้ในการเรียนการสอน. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 36(3), 273-283.
- สมพิศ ไยสุน, ปรียารัตน์ รัตนวิบูลย์, และชลดา จันทร์ขาว. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานต่อความรู้และการรับรู้ผลการเรียนรู้ เรื่อง การพยาบาลมารดาและครอบครัวในระยะตั้งครรภ์ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย*, 9(2), 73-87.
- สายสุตา ปันตระกูล. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและผู้เรียนปกติ. *วารสารร่วมพฤษ*, 38(2), 36-48.
- สุธิดา สัมฤทธิ์ และปานทิพย์ ผ่องอักษร. (2561). การเรียนแบบใช้ทีมเป็นฐานในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต. *Ramathibodi Medical Journal*, 41(2), 135-142.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (ม.ป.ป.). *Digital Literacy Project*. <https://www.ocsc.go.th/DLProject/mean-dlp>

ภาษาอังกฤษ

- Birmingham, C. & McCord, M. (2004). Group Process Research: Implications for Using Learning Groups. In L. K. Michaelsen, A. B. Knight, L. D. Fink (eds.), *Team-Based Learning: A Transformative Use of Small Groups in College Teaching*. Stylus.
- Hattie, J. & Timperley, H. (2007) The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Mayer, R. E. (2002). Rote Versus Meaningful Learning. *Theory into Practice*, 41(4), 226–232.
- Michaelsen, L. K., Knight, A. B. & Fink, L. D. (2004). *Team-Based Learning: A Transformative Use of Small Groups in College Teaching*. New York: Stylus.
- Michaelsen, L. & Richards, B. (2005). Drawing Conclusions from the Team-Learning Literature in Health-Sciences Education: A Commentary. *Teaching and Learning in Medicine: An International Journal*, 17(1), 85-88.

- Michaelsen, L. K. & Sweet, M. (2008). The Essential Elements of team-based Learning. *New Directions for Teaching and Learning*, 2008(116), 7-27.
- Michaelsen, L., Sweet, M. & Parmalee, D. (2011). *Team-based Learning: Small – Group Learning’s Next Big Step: New Directions for Teaching and Learning*. New York: Wiley.
- Parmelee, D., Michaelsen, L. K., Cook, S. & Hudes, P. D. (2012). Team-based Learning: a Practical Guide: AMEE Guide No. 65. *Med Teach*. 34(5), 275-287.
- Pintrich, P. R. (2002). The Role of Metacognitive Knowledge in Learning, Teaching, and Assessing. *Theory into Practice*, 41(4), 219–225.
- Watson, W. E., Michaelsen, L. K. & Sharp, W. (1991). Member Competence, Group Interaction, and Group Decision Making: A Longitudinal Study. *Journal of Applied Psychology*, 76(6), 803–809.
<https://doi.org/10.1037/0021-9010.76.6.803>